

Marko Elsner
Grošelj

Vsako noč se v meni razpredaš
in me polniš v globino. Medim se na tvojih
bokih, nezavedno izginjam med tvojimi poljubi,
ljubezen moja.

Stegujem roke k tvojemu visokemu čelu,
da se dotaknem večne skrivnosti,
ki pred menoj stojiš in me orješ.

V dlan ti polagam najhitrejšega žrebca,
divjega, pod slapovi tvojih las vznemirjenega.

V neki topli noči, ob tvojem lepem telesu,
trepetam v vonju, ki iz najine postelje veje,
me vabi, me greje, me draži v žilah in pesmi.

Pred tvoje noge, ki rastejo kot svilena pot
čez gladke kamne časa, polagam svojo misel neba,
svojo strast bogov, strah in tesnobo, pravadno.

Imenujem te NAIADA.

PESEM Vsi zaprejo oči pred nebom,
tisti — nikdar poklicani
in tisti
nikdar poslani, pozabljeni.

Nehotna opazovalka si,
žena tisočerih ljubezni.

V sobi luč gori, ven čez plot sveti,
žarko sveti. S tvojega telesa
se na steni senca zgane. In upanje.

Sanjam . . . čez rob okna mi roka visi.

Veter pa po polju polega,
obrazo beli.

Na postelji ležim
razklan v svetlobi. Sanjam . . .

Strah se izliva v reko,
s cvetjem iz tvojih rok nabranih.

ULICE
IN ROŽE Vedno se vračam po isti ulici,
goloroki, položeni v zvezdnato dlan.
Ne preširoki, ne preozki,
prazni in tihi. Večerni.
Kot ulica sem.

II

Vrata se odpirajo pred dnevom.
okna tudi.

Vedno bolj izginjam med plašči,
v razpotegnjenem dnevu med dežniki
bežeč iz hladnih hodnikov.

Tujih sob.
Kot ulica sem.

Utrujena in temna.

ČRNOLASA V kamenje ostrim nebo in tvoje rojstvo
 GOSPA z Juga, dotikam se tvoje vlažnosti,
 po tebi iščem svoj pravi izraz,
 v izviru tebe, v izviru mene,
 v izviru najjinih sinov in hčera.

. . . kot polnočni sprehajalec sem:
 na večer pridem, v jutru odidem.
 Nem in tuj.

Ti, pol vrtnic, pol jagod,
 ki jih trgam v strmi jasnini dneva
 pod tvojimi nogami. Nagnem se.
 Poljubim te bosonogo, spečo.

In med prsti se izgubi
 rdeči vonjavi veter smrti.

JUTRO Moje telo nesejo nad vodnjak
 umirat lažno,
 v sadovnjak drevesa obirat,
 Z njimi gre vonj in oblika
 pokrajin vseh mojih mladosti.

Hitijo čez zarobje gmajn,
 mimo razigranih plesočih otrok Tja.

Tam se reka konča in luč ugasne,
 tam trave poležejo in zaspijo z otroki
 v naročju.

Tam splavaš na gladino
 moje dlani in me odeneš v jutro.

Odhajam z njimi, sam.
 Pribit na okvire vrat kričim
 nošeno pesem spotikajočo.

Sveče zaplapolajo pred tvojimi nogami,
 venci padejo na moj obraz,
 nekje daleč žene zapojejo.

In ti splavaš na gladino
 moje dlani in me odeneš v jutro.

DNEVI SO TU Narisal sem te . . . na košček papirja.
IN SLIKAR Narisal sem te zleknjeno čez travnik.

Od strani segajo sence s travami
po tvojih polnih prsih. Zamišljeno gledaš tja
pod zvonik in greš svojo pot, daleč ljudem.

Do peskokopa mehka pot leži.
A potem?

Sedem dni je do ljubezni,
sedem noči pahnjene straže z vrhov.

Tihota in naglas.
Od tam.
Sem in tja, sem in tja . . .

Odkar pod okruški večera
(sem in tja, sem in tja . . .)
Sama, med dehtečimi boki
minevaš ljubezen, se daješ nežnostim,
sem s teboj, s teboj ležim.

Slika Je in Prevara.

(UTRINEK) V krošnjo si položila svoje telo
in pesem rojstva. Spredaj zakrita okna,
zadaj zasanjano polje in preteča strast
in daljava. V meni tvoj zabrisani obraz.

Tisti dan je vršalo.

Ugovarjale so besede
in pesem se je spustila k tlom.

ZGODBA Ustavila se je pred mrtvo stražo
in pobrala izgubljeno zgodbo.

Bila je moja. Pripeta na kostanjevo seme.
Ob potemnelih poteh in rekah

v vetru noseč moje ime,
 usločena ob molk
 zleknjena v tišino ptic
 letečih skoz poželenje:
 med prst,
 v globoko njivo,
 v bolečino —
 v slutnji daleč pred nama.

Mirko
 Zupančič

Igralstvo in kultura

Ko uporabljam besedo kultura, ne mislim na različne sociološko-kulturološke in historične raziskave in na opredeljevanje njenih pomenov. Moja uporaba te besede je manj ambiciozna. Upošteva najprej prvotni latinski izraz in pomen (cultura), le da namesto obdelovanja in negovanja zemlje, ki daje potem lepe in koristne plodove, misli na kultiviranje človeka. Vse skupaj je torej povezano tudi z ustvarjalnostjo, a pri tem ni treba odmisлити vzgoje, izobrazbe, različnih vednosti itn. Zanimivo: kaj je kultura, že vemo, ko še ničesar ne izrečemo. Ko pa izrečemo množico raziskav o kulturi, se naredimo, kot da ne vemo, kaj to je.

Današnjega človeka pestijo mnoge stiske in duhovne zbezanosti, ogroženo je njegovo bivanje, nezanesljiv je njegov zgodovinski obstoj. V taki situaciji težnja po kulturi ni težnja sitega, ki si izmišlja novo igračo, je odrešujoča in osvobodilna težnja, je možnost za življenje. — V sklopu možnih zanimanj in razmišljanj o kulturi me zdajle vznemirja le en del, tisti, ki je ali pa ni navzoč v gledališču in njegovem igralcu. V nekaterih drugih spisih sem omenjal predvsem režiserja (in razmišljal o njegovem odnosu do dramskega besedila; ob priliki bo treba spregovoriti tudi o dramaturgu, ki je po krivici zanemarjen), igralec pa se ni v ničemer pokazal problematičen. A ker je očitno, da gledališka stvaritev ni samo ali predvsem režiserjeva stvaritev — gledalec najbolj budno in neposredno spremlja prav igralca — je prav, če opozorimo na nekatere poteze našega današnjega gledališkega igralstva. Nočemo videti igralca v objemu (možnih) režiserjevih manipulacij, a tudi obratno, le čemu bi se režiser izmučil in propadel ob nekultiviranih rutinerjih. Pomembna je tudi novost v današnjem položaju igralca. Ta danes more in želi (so)odločati tudi v repertoarnih zadevah, izbor tekstov je torej tudi njegova stvar. To pa spet zahteva kulturo mišljenja, znanja in razsvetljenosti.

Pred dnevi me je prijatelj opozoril na problem, ki na videz ni pomemben za razmišljanje o igralcu in njegovi kulturi, zavoljo svojevrstnosti igralske umetnosti pa se le kaže kot stvar, ki je vredna razmisleka. Prijatelj,